

2009-06-01

Till berörda:
Myndigheter
Kommunstyrelser
Markägare

Öppet brev med anledning av Svenska Kraftnäts planer för en ny 400 kV ledning mellan Hagby och Annelund.

Ledningen avses att förläggas i sin helhet genom Södra Rösjökilens skogsmark. Vi vill härmed fästa berörda planerarens och allmänhetens uppmärksamhet på det olämpliga i att den norra delen av ledningen utförs som luftledning. Det medför en helt onödig landskaps- och naturförstörelse eftersom ledningen även i denna del av Rösjökilen med fördel kan förläggas i marken. Södra Rösjökilens skogsområde är ett unikt regionalt intresse för naturmiljön och naturupplevelser. Områdets norra del är av riksintresse för kulturmiljön.

Det öppna brevet till Svenska Kraftnät m.fl. undertecknas av:

Einar Fries

Täby Naturskyddsförening

Eivor Nicklasson

Danderyds Naturskyddsförening

Daniel Sandberg

Naturskyddsföreningen i Sollentuna

Nina Dahlberg

Väsby Naturskyddsförening

Mårten Wallberg

Naturskyddsföreningen i Stockholms Län

Sändlista:

Myndigheter: Svenska Kraftnät
Länsstyrelsen i Stockholms län
Energimyndigheten
Naturvårdsverket

Kommunstyrelsen i: Danderyd
Täby
Sollentuna
Upplands Väsby

Markägare: Täby Fastighets AB, Täby kommun
Torslunda Gård, Täby, c/o: Lennart Eriksson
Sköldnora Förvaltnings AB, Upplands Väsby, c/o Anders Lettström
Stig H Johansson, Stora Alby, Upplands Väsby

Karta som visar Svenska Kraftnäts förslag med luftledning i den norra delen (**delsträcka 1**) som i söder förläggs över höjdryggens högsta del öster om sjön Fjäturen. Med blå linje anges den markförläggning som förordas av Naturskyddsföreningen och de berörda kommunerna.

Bildmontage som visar landskapsförfulningen när en luftledning dras över höjdryggen öster om sjön Fjäturen, som ses i förgrunden. Stolpar plus intelligande ledningar hamnar minst ca 15 m över trädtopparna. Här teknifieras helt i onödan ett hittills orört skogslandskap, södra Rösjökilens, som är av regionalt intresse.

Elinfrastrukturen behöver upprustas – men inte på bekostnad av vår gemensamma natur- och kulturmiljö – eller hur Svenska Kraftnät förstör naturområde av regionalt intresse

Svenska Kraftnät (SvK) planerar en omfattande upprustning av elnätet i Stockholmsområdet. Ett av dessa projekt är en ny 400 000 Volt ledning från ställverket i Hagby (Upplands Väsby) till ett nytt sådant i Anneberg (Danderyd). Flera förslag på sträckning har utretts. Det som nu snart ligger för avgörande i olika beslutsinstanser (Energimarknadsinspektionen och Regeringen) går i sin helhet genom områden som är av riksintresse för kulturmiljön och av regionalt intresse för naturmiljön, för upplevelse- och rekreationsvärden i den regionala Rösjökilen. Sträckningen genom skogsmarkerna i hela södra delen av Rösjökilen har tidigare avstyrkts av Naturskyddsföreningen. Det som står på spel är landskapsbilden och naturvärden i höjdområdet i grönkilens mellersta del.

Det kulturhistoriska landskapet i området kring Vallentunasjön utvecklades för mer än 2000 år sedan. Det är rikt på fornlämningar. Gravrösen vittnar om järnåldersbosättningar. Kilometerlånga system med stensträngar vittnar om odlingar. Runstenar vittnar om vikingatidens invånare. Ännu synliga fornstigar tvärrar skogsmarkerna mellan den gamla tidens bygder. Välbyggda gränsrösen vittnar om markens fördelning sedan 100 tals år tillbaka. Det är detta landskap som är så unikt att det är av riksintresse för den historiska kulturmiljön. Det är också globalt unikt.

Naturlandskapet består, förutom av de urgamla odlingsbygderna, av ännu sammanhängande skogsmarker i olika stadier av skogsbrukande. Här finns öar med gammelskog. Det finns våtmarker av de mest skiftande slag, sjöar och bäckar. Det finns lavbevuxna hållmarker, hagmarker och kantzoner. Alltsammans viktiga förutsättningar för ett rikt djurliv. Tillsammans är det en oersättlig skatt för naturupplevelser tätt inpå storstadens larm och stress. Också det en globalt helt unik resurs.

Betydelsen nu och i framtiden av naturvärden i södra Rösjökilens skogsområden tydliggörs med bildningen av flera naturreservat i Sollentuna. För reservaten görs en skötselplan för förvaltning och utveckling av naturvärden. Motsvarande bör göras också för de återstående skogsmarkerna i södra Rösjökilen i Danderyd, Upplands Väsby och Täby. Utökad bebyggelse är planerad på flera ställen intill grönkilen, något som ytterligare ökar betydelsen av och nyttan med en sammanhängande natur.

Vi behöver vår tids tekniska infrastruktur för vår bekvämlighet. Den tar utrymme i landskapet i form av motorvägar och kraftledningar. Användningen av den orsakar buller, utsläpp och fördärvad miljö. Därför ska nya infrastrukturanläggningar utföras så att intrången mildras i det unika kultur- och naturlandskapet som ännu finns i södra Rösjökilen.

Ett exempel i samma område är *Norrortsleden* – ett gigantiskt motorvägsbygge för ett framtida ökat bilåkande. På några sträckor har hänsyn tagits till naturvärden och rekreationsvärden genom att bygga breda viadukter för vattendrag, stigar och tunnlår för naturpassager. På andra avsnitt utgör motorvägen värsta barriären i landskapet där inte ens en gång- eller cykelväg tvärrar den fyrfältiga motorvägen. Ett nytt exempel är *den föreslagna kraftledningen*. Den avser att årligen transportera hundratals terawattimmar energi till Stockholms invånare. Den är en viktig del i energiförsörjningens säkerhet. Kostnaderna för enskilda sådana projekt är jämförbara med motorvägars – flera hundra miljoner kronor. Till skillnad från en motorväg kan en kraftledning anläggas med mycket små intrång i landskapet. Ledningen kan i sin helhet förläggas i marken och efteråt behöver endast ett begränsat område vara tillgängligt för tillsyn. I åker och ängsmark sker ingen kvarstående skada och åtkomsten för underhåll och eventuell reparation är enkel. I skogsmark måste en ca 4 m bred zon hållas fri från inväxande träd. Med noggrann planering kan det göras på ett acceptabelt sätt.

Vid markförläggning uppkommer inga elektromagnetiska fält kring ledningen. Från en 400 kV luftledning sprider sig däremot elektromagnetiska fält långt över 100 m ut i omgivningarna.

Vinsten för landskapsbilden, för upplevelsevärden och rekreation är mycket stor och motiverar med råge den merkostnad som en markförläggning medför. Låt oss se lite på vad det är frågan om för kostnader och vilka värden som ingår. Om värdet av ett skogsbesök uppskattas till 20 kronor och 30 000 närboende besöker skogen en gång i veckan under 50 år blir värdet ca 1.5 miljarder kronor. Vad är ett 2000-årigt landskap med unika fornlämningar värt? – antagligen lika mycket.

Vilka ytor rör det sig om? Svenska Kraftnäts förslag tar minst 143 tusen kvadratmeter skogsmark i anspråk (kraftledningsgatan, markstationen och tillfartsvägen till den). Förslaget med markkabel ca 18 tusen kvadratmeter. Skillnaden är 125 tusen kvadratmeter (12.5 hektar). Om merkostnaden, exempelvis 100 miljoner kronor, fördelas på 50 år och de ca 400 TWh energi som transporteras per år, blir det ca 5 miljardens kronor per kWh, en mikroskopisk summa på den nätavgift vi redan betalar. (Fördelas merkostnaden på 50 år och 30 000 närboende blir det ca 70 kronor per person och år. Fördelas merkostnaden på den sparade skogsmarken är det ca 850 kronor per kvadratmeter).

När man nu gör intrång i värdefull natur bör man kompensera detta med att anslå medel för naturvård och **återställande av naturvärden**. Båda är angelägna åtgärder för att utveckla områdets upplevelsevärden och dess biologiska nytta. Kanske är 1 % av projektkostnaden en rimlig budget för detta? Det blir 3 – 4 miljoner kronor och motsvarar ca 60 kr per kvadratmeter ianspråktagen skogsmark i exemplet med kabelförläggning hela vägen.

Med dessa enkla beräkningar förstår man att det både lönar sig och inte är särskilt dyrt att i detta fall ta hänsyn till natur- och kulturhistoriska värden i områden som är både av riksintresse och regionalt intresse. Merkostnaden är obetydlig per energienhet.

Svenska Kraftnät har nu en unik möjlighet att demonstrera hur stora elinfrastrukturanläggningar i tätbyggsnära natur kan utformas på ett tekniskt, socialt, ekologiskt och miljömässigt optimalt sätt. För södra Rösjökilen skulle det innebära ett avgörande lyft med mera omväxlande biotoper, bättre tillgänglighet och ökade upplevelsevärden. I stället envisas Svenska Kraftnät i sitt förslag med att dra en luftledning genom de norra få kilometrarna från Hagby. Dessutom dras ledningen över höjdryggen öster om sjön Fjäturen i en ca 45 m bred kraftledningsgata som måste avskogas. Ledningen över höjdryggen kommer att synas över skogshorisonen som nu är helt obruten i ett unikt skogs- och sjölandskap. Varför tas det inga naturhänsyn i den norra delen, när detta har gjorts på ett föredömligt sätt och i samråd med naturintressena i den södra, där ledningen förläggs i marken?

Det finns också tillfälle att bidra till uppfyllandet av flera av de angelägna 16 nationella miljömål som antagits av riksdagen, nämligen:

- **ingen övergödning** - genom återställande av våtmarker i södra Rösjökilen
- **levande sjöar och vattendrag** - genom meandring av diken som tväras av ledningsdragningen
- **myllrande våtmarker** - genom återställande av mossar, kärr och bäckar
- **levande skogar** - genom skydd av befintlig skog och återskapande av fuktskogar
- **ett rikt växt- och djurliv** – genom summan av de föregående åtgärderna.

De direkt berörda kommunerna Upplands Väsby och Täby har yttrat sig i frågan om ledningens utformning. *Täby kommun* anser att markförläggning genom skogsområden är det enda rimliga alternativet. *Upplands Väsby kommun* anser att förläggning som markkabel även i Uppland Väsby (dvs. hela sträckan) är det bästa alternativet. *Svenska Turistföreningens Stockholmkrets* säger i sitt yttrande att luftledning är oacceptabel söder om Taggårda.

Kraftledningen mellan Hagby och Anneberg ska följaktligen läggas i sin helhet i marken och naturvårdsåtgärder ska genomföras som ersättning för den naturmiljö som tas i anspråk. Naturskyddsföreningen vill göra nästa beslutsinstans uppmärksam på att SvKs intrång i södra Rösjökilen är betydande och att ärendet därför bör behandlas i miljödomstolen. Området där luftledning föreslås är av riksintresse för kulturmiljön och av regionalt intresse för naturmiljön.